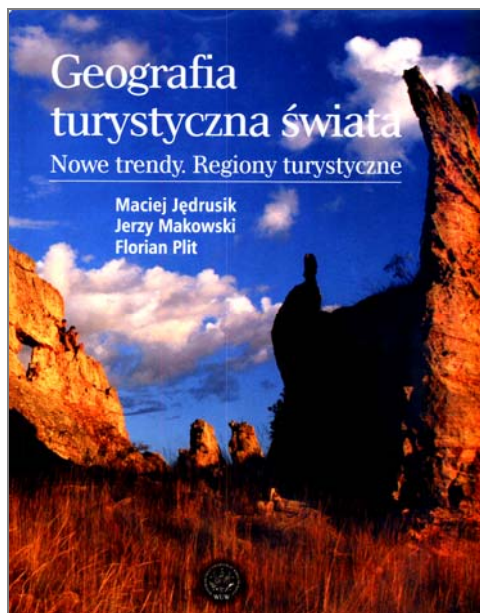

RECENZJA

Turyzm 2012, 22/1

GEOGRAFIA TURYSTYCZNA ŚWIATA. NOWE TRENDY. REGIONY TURYSTYCZNE
M. JĘDRUSIK, J. MAKOWSKI, F. PLIT
WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO
WARSZAWA 2010, ss. 383

Geografia turystyczna świata. Nowe trendy. Regiony turystyczne, wydana w 2010 r., to praca zbiorowa, napisana przez pracowników Uniwersytetu Warszawskiego, specjalistów w zakresie studiów regionalnych. Podtytuł pracy sugeruje, że książka dotyczyć będzie nowych zjawisk w zakresie turystyki i charakterystyki regionów turystycznych. W rzeczywistości całość składa się z dwóch części, w których jedna prezentuje „Zagadnienia teoretyczne”, druga, zgodnie ze wskazaniem – „Wielkie regiony turystyczne świata”.

W części pierwszej książki omówiono zagadnienia podstawowe, w tym pojęcia i definicje z zakresu turystyki, przedstawiono rozważania na temat geografii turystycznej i geografii turystyki (rozdział 1), zaprezentowano zarys dziejów turystyki, a także dokonano podziału turystyki na różne typy, rodzaje i odmiany (rozdział 2). Kolejne rozdziały poświęcone zostały relacjom pomiędzy turystyką a środowiskiem przyrodniczym, wpływem, jaki wywiera ona na otoczenie (rozdział 3) oraz zagrożeniom dla turystyki ze strony środowiska (rozdział 4). Nowe trendy w turystyce to fragment, który dotyczy współczesnych tendencji w zakresie form turystyki i wybieranych kierunków podróży (rozdział 5). Część pierwszą kończy regionalizacja turystyczna świata (rozdział 6), w której Autorzy przytaczają podział WTO wskazując na jego ułomności, a następnie prezentują własną propozycję podziału świata na regiony, której podstawą były wa-

walory turystyczne. Regionalizacja wprowadza w drugą część książki – charakterystykę regionów.

W kontekście podjętego tematu pracy wydaje się, że część pierwsza jest zbyt obszerna (113 stron), a prezentowane zagadnienia związane są bardziej z geografiami turystyki (pojęcia, historia, podziały) niż z geografiami turystyczną. Nadmiernie rozbudowany i wymagający jeszcze przemyślenia jest np. podrozdział dotyczący podziałów (chyba niefortunnie nazwany systematyką turystyki), w którym tylko w obrębie turystyki kulturowej wyodrębniono 18 form, w tym m.in. turystykę taneczną, etnograficzną, astronomiczną, naukową czy pokrewne sobie – turystykę historyczną i historyczno-militarną. Dość wątpliwą grupę stanowi kategoria inne, w której znalazły się rodzaje turystyki (?) podlegające różnym kryteriom, np. gejowska, przedmałżeńska (uczestnicy), hospicyjna, eutanazyjna (cel), nazywane inaczej turystyką intymną. Wydaje się, że wprowadzając różne podziały można w nich zabnąć za daleko, stąd sugestia natury ogólniejszej, aby mówiąc o turystyce brać pod uwagę nie tylko element czasowego przemieszczenia, dobrowolności czy niezarobkowania, ale także weryfikować motyw podróży (czy ma on rzeczywiście coś wspólnego z turystyką – wypoczynkiem, poznaniem czy aktywnością). Przedstawiony podział skłania także do refleksji nad tym, czy nie warto poprzestać na typach i rodzajach turystyki, bowiem w niektórych prezento-

wanych przypadkach (tabela) odmiany się dublują (np. turystyka górską występuje w turystyce krajoznawczej i kwalifikowanej), w innych nie wydziela się ich wcale (np. w turystyce biznesowej). Podrozdział pozostawia też pewne pytania, m.in. dlaczego wśród wymienionych przykładów nie ma turystyki wiejskiej (czy zdaniem Autorów byłaby ona rodzajem czy odmianą i jakiej formy turystyki), dlaczego turystyka klubowa nie mieści się w ramach turystyki rozrywkowej itd.? Wydaje się, że zaproponowany podział wymaga szerszej analizy, która bardziej wskazana byłaby w podręcznikach z zakresu geografii turystyki, natomiast w recenzowanej książce zasadne było wspomnieć o popularnych formach turystyki w konkretnych regionach, tam gdzie one rzeczywiście się rozwijają.

Ciekawa i oryginalna jest część poświęcona sferom Ziemi – wodzie, powietrzu i lądom – jako środowisku zaspokajania potrzeb turystycznych. W rozdziale pojawia się wiele form turystyki, a przede wszystkim pochodzących z całego świata przykładów obszarów ich uprawiania (mowa jest tu o Karaibach, wyspach Kanaryjskich, państwach Oceanii itd.) Szkoda, że dla Autorów punktem odniesienia jest przede wszystkim środowisko przyrodnicze, które jest oczywiście bardzo ważne, ale należy pamiętać, że nie tylko ono przyciąga turystów. Dla wielu z nich tak samo istotne jest to co jest dziełem człowieka, czyli zabytki, zwyczaje, wydarzenia itd. Niestety w tej części pracy brakuje odniesienia do środowiska człowieka (kulturowego), brak także wskazań na problemy polityczne, konflikty wewnętrzne czy sytuację ekonomiczną obszaru, które determinują rozwój turystyki stwarzając dla niej zagrożenia niezależnie od ograniczeń przyrodniczych. Wydaje się także, że w tytule książki nadmiernie wyeksponowano hasło nowe trendy, których opis nieco ginie wśród innych omawianych tematów, a ponadto dotyczy wybranych zagadnień.

Część druga pracy poświęcona została prezentacji wielkich regionów turystycznych świata i podzielona na dwie części. Pierwsza dotyczy regionów wewnątrzkontynentalnych (z przewagą walorów lądowych – osiem regionów), druga regionów nadmorskich (z przewagą walorów morskich – sześć regionów). Jak wskazują sami Autorzy, wyróżnianie regionów jest zawsze trudne ze względu na dobór kryteriów. W recenzowanej pracy zastosowany podział wydaje się logiczny i właściwy, bo oprócz walorów turystycznych w pewien sposób różnicuje on motywy podróżowania. Zdaniem Autorów, w pierwszym przypadku są to przeważnie motywy poznawcze i specjalistyczne, w drugim wypoczynkowe. Z kolei przyjęty podział na podregiony nawiązuje do warunków klimatycznych oraz podobieństwa kulturowego i cywilizacyjnego. Zasadniczo do poszczególnych podregionów przypisano państwa lub ich fragmenty słusznie uznając, że

walory turystyczne występują niezależnie od przebiegu granic administracyjnych. Tym samym w ramach wyróżnionych regionów pogrupowano obszary o podobnych cechach. Oczywiście zaproponowany podział ma charakter subiektywny i można się z nim nie zgadzać, ale trzeba mieć też świadomość dylematów pojawiających się przy każdej delimitacji i konieczności dokonania wyborów. Generalnie, pomimo pojawiających się wątpliwości (np. czy Azja Południowo-Wschodnia to rzeczywiście region nadmorski lub czy wyspy Oceanu Indyjskiego można łączyć w jeden podregion), należy przyznać, że argumentację wyjaśniającą przyjęty podział wydają się na ogół przekonujące.

W dalszej części następuje opis poszczególnych regionów, który siłą rzeczy jest ograniczony, ale zawiera najistotniejsze wybrane według określonego schematu informacje, tj. zasięg geograficzny obszaru, jego historia, cechy demograficzne i cechy gospodarcze. Z kolei w części dotyczącej turystyki pojawiają się informacje dotyczące najważniejszych atrakcji, zagospodarowania turystycznego, ośrodków turystycznych, ewentualnych zagrożeń, a także dane statystyczne, np. dotyczące wielkości ruchu turystycznego (co ważne, większość z nich pochodzi z 2007 r.) Zagadnienia te pozwalają w syntetyczny sposób oddać istotę prezentowanych obszarów z punktu widzenia podjętego tematu, a czytającemu poznać specyfikę regionu i zachęcić do samodzielnego poszukiwania dalszych informacji na temat wybranych miejsc. Poza zasadniczym tekstem znajdują się bardziej szczegółowe uzupełnienia w ramach, które dotyczą konkretnych obszarów, obiektów czy opisywanych zjawisk. Informacje te doskonale ożywiają podstawową treść i czynią podręcznik bardziej przystępnym dla potencjalnego odbiorcy. Na pozytywny odbiór wpływają też liczne fotografie i mapy, które dobrze ilustrują i urozmaicają prezentowane zagadnienia. Należy podkreślić, że druga część pracy jest bardziej spójna i przemyślana. Każdy region kończy krótkie podsumowanie, na które składają się najważniejsze wnioski odnośnie do prezentowanych miejsc. Pracę zamyka spis literatury, w którym znalazło się wiele pozycji obcojęzycznych oraz indeks nazw geograficznych.

Podsumowując, recenzowana książka jako podręcznik dla studentów kierunków turystycznych w szkołach wyższych spełnia swoje zadania. Jej walorem jest to, że krótko, treściwie i w interesujący sposób zaprezentowano w niej regiony turystyczne, jednocześnie dobrze oddając zróżnicowanie pomiędzy nimi. Zastosowane podejście regionalne spowodowało, że lepiej udało się wyeksponować cechy, zjawiska i procesy wspólne dla większego obszaru, występujące niezależnie od przebiegu granic, a także uświadomić trudności pojawiające się w delimitacji turystycznej świata.

Recenzowana praca to pozycja wartościowa i potrzebna, tym bardziej, że współcześnie turystyka stanowi prężnie rozwijający się sektor gospodarki, a zasięg turystycznych podróży staje się coraz większy. Książka może stanowić alternatywę dla innych pozycji obecnych na rynku, takich jak *Geografia turystyczna świata*, J. Warszzyńskiej (1994), *Europa. Geografia turystyczna* (2008) i *Kraje pozaeuropejskie. Zarys geografii turystycznej* Z. Kruczka (2011) czy *Encyklopedia turystyczna świata* (2001).

BIBLIOGRAFIA

- Encyklopedia. Geografia turystyczna świata*, 2001, Wyd. Ryszard Kluszczyński, Kraków.
- KRUCZEK Z., 2008, *Europa. Geografia turystyczna*, Proksenia, Kraków.
- KRUCZEK Z., 2011, *Kraje pozaeuropejskie. Zarys geografii turystycznej*, Proksenia, Kraków.
- WARSZYŃSKA J. (red.), 1994, *Geografia turystyczna świata*, cz. 1-2, PWN, Warszawa.

Beata Krakowiak

Uniwersytet Łódzki
Instytut Geografii Miast i Turyzmu,
agakrak@geo.uni.lodz.pl